REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Podpisnik:Miha Lobnik
Izdajatelj certifikata:Republika Slovenija
Serijska št. certifikata:5c 9c 18 4a 00 00 00 00
Datum poteka certifikata:10.03.2026
Datum in čas podpisa:17:57, 14.12.2021
Referenčna številka:050-32/2021/9

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
T: 01 473 55 51
E: gp@zagovornik-rs.si

Vlada Republike Slovenija
Gregorčičeva 20, 25
1000 Ljubljana
E: gp.gs@gov.si

Številka: 050-32/2021/9
Datum: 14. 12. 2021

Zadeva: Priporočilo Zagovornika načela enakosti glede dostopnosti in brezplačnosti testiranja na covid-19

Spoštovani,

Ukrepi za obvladovanje epidemije covid -19 določajo pogoj prebolevnosti, cepljenosti ali testiranosti (PCT pogoj) kot enega ključnih ukrepov za zajezitev širjenja okužb z virusom SARS-CoV-2. Posameznik, ki bolezni ni prebolel in se ne želi ali ne more cepiti, se lahko testira in s tem izpolni PCT pogoj. Testiranje s hitrimi antigenskimi (HAG) testi je bilo na začetku brezplačno, dne 23. 8. 2021 pa je za večino prebivalstva postalo plačljivo. Testiranje je bilo plačljivo do 8. 11. 2021, ko je začel veljati Odlok o začasnih ukrepih za preprečevanje in obvladovanje okužb z nalezljivo boleznijo COVID-19 (v nadaljevanju: Odlok).[1] Stroka je iz razloga lažje dostopnosti vseh testov predlagala plačilo testov iz proračuna. Hitri testi so s tem za prebivalstvo znova postali brezplačni oziroma financirani iz državnega proračuna.

Ukinitev brezplačnega testiranja je bila pospremljena z utemeljitvijo o stroškovnih razsežnostih brezplačnega testiranja oziroma o (pre)visoki porabi proračunskih sredstev. S ponovno uvedbo brezplačnega testiranja je bilo izkazano, da je prenos stroška na državni proračun možen. Redno testiranje predstavlja za finančno slabše situirane posameznike in družine mnogo večje breme kot za premožnejše posameznike in družine, strošek testiranja pa ljudi lahko odvrača od testiranja. Poleg tega ni zanemarljivo, da ima brezplačno testiranje številne prednosti. Pričakovati je, da se bodo necepljeni in neprebroleli posamezniki bolj dosledno odločali za testiranje, prav tako se bodo lahko za testiranje pogosteje odločali tudi cepljeni posamezniki, ki prav tako lahko prenašajo okužbo. Testiranje na okužbo z novim koronavirusom s hitrimi testi omogoča v čim večji meri odkrivanje okužb pri vseh, ki nimajo značilnih znakov okužbe in bi zato nevede širili okužbo.

Zagovornik načela enakosti skladno s svojo pristojnostjo po drugi alineji 21. člena ZVarD Vladi Republike Slovenije priporoča, da testiranje s testi HAG ohrani splošno dostopno in brezplačno.

Zagovornik v nadaljevanju podaja podrobnejšo obrazložitev priporočila.

S spoštovanjem,

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

[1] Odlok o začasnih ukrepih za preprečevanje in obvladovanje okužb z nalezljivo boleznijo COVID-19 (Odlok), Uradni list RS, št. 174/21.

Priloga:
- Utemeljitev strokovne službe Zagovornika k priporočilu št. 050-32/2021/9

Poslano:
- naslovniku (elektronsko)
- zbirka dok. gradiva

V vednost:
- Urad Predsednika republike (po e-pošti: gp.uprs@predsednik.si)
- Državni zbor (po e-pošti: gp@dz-rs.si)
- Državni svet (po e-pošti: gp@ds-rs.si)
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve (po e-pošti gp.mddsz@gov.si)
- Varuh človekovih pravic (po e-pošti: info@varuh-rs.si)

UTEMELJITEV STROKOVNE SLUŽBE ZAGOVORNIKA K PRIPOROČILU ŠT. 050-32/2021/9

Zagovornik načela enakosti skladno s svojo pristojnostjo po drugi alineji 21. člena ZVarD Vladi Republike Slovenije priporoča, da testiranje s testi HAG ohrani splošno dostopno in brezplačno.

Ukrepi za obvladovanje epidemije covid -19 določajo pogoj prebolevnosti, cepljenosti ali testiranosti (PCT pogoj) kot enega ključnih ukrepov za zajezitev širjenja okužb z virusom SARS-CoV-2.[2]

Pogoj PCT zajema prebivalstvo preko treh različnih možnosti: prebolevnost, cepljenost ali testiranje. Prva skupina so osebe, ki so covid-19 že prebolele. Podatki kažejo, da so osebe po prebolelem covidu-19 večinoma zaščitene več mesecev po okužbi in zelo redko pride do ponovne simptomatske okužbe znotraj obdobja 6 mesecev od začetka bolezni.[3] Druga skupina so cepljeni posamezniki. Tako kot vsa cepiva, tudi cepiva proti novemu koronavirusu ne zagotavljajo popolne zaščite vsem cepljenim. Vsa cepiva, ki so v Sloveniji registrirana, so varna in učinkovita. Pomembno je, da poleg zaščite pred zbolevanjem vsa cepiva nudijo dobro zaščito pred težkim potekom bolezni.[4] Cilj cepljenja je na začetku predvsem zmanjšati število smrti in število hospitalizacij zaradi covida-19, izboljšati zdravje prebivalstva s preprečevanjem težkega poteka covida-19 in razbremeniti zdravstveni sistem.[5] Tretja skupina so testirani posamezniki. PCR test in hitri antigenski test merita prisotnost virusa.[6] S testiranjem se torej skuša preprečevati širjenje okužb med prebivalstvom. Posameznik, ki bolezni ni prebolel in se ne želi ali ne more cepiti, se lahko testira in s tem izpolni PCT pogoj.

Izpolnjevanje pogoja T za različne storitve in dejavnosti sicer omogočata tako PCR test kot test HAG (pri čemer Odlok razlikuje hitre antigenske teste oz. teste HAG in teste HAG za samotestiranje),[7] vendar se Zagovornik omejuje izključno na hitri antigenski test oz. test HAG, ki pokriva enake dejavnosti in storitve kot PCR test. Testi HAG za samotestiranje so bili namreč uvedeni naknadano, njihova »veljavnost« pa omejena le na vzgojno-izobraževalno dejavnost in na opravljanje dela, pri čimer stroški testiranja niso bili preneseni na posameznike.[8]

---

[2] V času tretjega vala epidemije covid-19 se je ob sproščanju ukrepov dostop do marsikaterih dobrin in storitev začel pogojevati s PCT pogojem. V skladu z mnenjem svetovalne skupine je takrat namreč Vlada Republike Slovenije dopolnila načrt sproščanja ukrepov in med drugim v načrt vpeljala pogoj PCT (glej Republika Slovenija GOV.SI, Vlada dopolnila načrt sproščanja ukrepov tudi s pogojem PCT, 13. 5. 2021; dostopno na spletni strani: https://www.gov.si/novice/2021-05-13-vlada-dopolnila-nacrt-sproscanja-ukrepov-tudi-s-pogojem-pct/ <29. 11. 2021>).

[3] Glej Cepimose.si, Pogosta vprašanja in odgovori, odgovor na vprašanje: »Kdaj in kako se cepijo osebe, ki so že prebolele covid-19?«; dostopno na spletni strani: https://www.cepimose.si/cepljenje-proti-covidu-19/pogosta-vprasanja-in-odgovori/.

[4] Glej Cepimose.si, Pogosta vprašanja in odgovori, odgovor na vprašanje: »Kako učikovita so cepiva proti covidu-19?«; dostopno na spletni strani: https://www.cepimose.si/cepljenje-proti-covidu-19/pogosta-vprasanja-in-odgovori/.

[5] Glej Cepimose.si, Pogosta vprašanja in odgovori, odgovor na vprašanje: »Kaj želimo doseči s cepljenjem?«; dostopno na spletni strani: https://www.cepimose.si/cepljenje-proti-covidu-19/pogosta-vprasanja-in-odgovori/.

[6] Glej Cepimose.si, Pogosta vprašanja in odgovori, odgovor na vprašanje: »Ali smo lahko zaradi cepljenja na testiranju pozitivni?«; dostopno na spletni strani: https://www.cepimose.si/cepljenje-proti-covidu-19/pogosta-vprasanja-in-odgovori/.

[7] 1. člen Odloka: »S tem odlokom se zaradi preprečitve ponovnih izbruhov in širjenja okužb ter zmanjšanja števila težjih potekov nalezljive bolezni COVID-19, začasno določa način izvrševanja prometa s posameznimi vrstami blaga, izdelkov in s tem povezanih storitev, ter drugi začasni ukrepi za preprečevanje in obvladovanje okužb z nalezljivo boleznijo COVID-19, pogoji za ustreznost **testa na virus SARS-CoV-2 z metodo verižne reakcije s polimerazo (v nadaljnjem besedilu: test PCR)** in **hitrega antigenskega testa (v nadaljnjem besedilu: test HAG)**, uporaba **testa HAG za samotestiranje na SARS-CoV-2 (v nadaljnjem besedilu: test HAG za samotestiranje)**, uporaba zaščitne maske na javnih krajih oziroma prostorih in medosebna razdalja ter obvezno razkuževanje rok in prezračevanje prostorov ter začasna omejitev opravljanja dejavnosti.«

[8] Redno samotestiranje predstavlja presejalni program, ki omogoča hitro identifikacijo in izolacijo okuženih oseb. Testiranje je za učence in dijake, ki ne izpolnjujejo PCT pogoja, prostovoljno, za študente, ki ne izpolnjujejo pogoja PCT, obvezno. Testi so brezplačni in jih upravičenec dvigne v lekarni (glej Republika Slovenija GOV.SI, Samotestiranje učencev, dijakov in študentov; dostopno na spletni strani: https://www.gov.si/teme/koronavirus-sars-cov-2/testiranje-in-samotestiranje-na-okuzbo/samotestiranje-ucencev-dijakov-in-studentov/ <30. 11. 2021>).
Pogoj PCT morajo za čas opravljanja dela izpolnjevati vsi delavci in osebe, ki na kakršnikoli drugi pravni podlagi opravljajo delo pri delodajalcu, ali samostojno opravljajo dejavnost. Za opravljanje dela je pogoj PCT izpolnjen, če se zgoraj omenjene osebe presejalno testirajo s testom HAG za samotestiranje (glej Republika Slovenija GOV.SI, Omejitev prodaje blaga in soritev; dostopno na spletni strani: https://www.gov.si/teme/koronavirus-sars-cov-2/omejitve-prodaje-blaga-in-storitev/). Sredstva za izvajanje presejalnega testiranja so morali zagotavljati delodajalci (glej Republika Slovenija GOV.SI, Pojasnila glede upoštevanja PCT za opravljanje dela, 16. 9. 2021; dostopno na spletni strani: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MDDSZ/PCT-pogoj_-pojasnila-16-9-2021.pdf <30. 11. 2021>), sedaj pa se sredstva za testiranje s testi HAG in testi HAG za samotestiranje zagotavljajo iz proračuna Republike Slovenije (drugi odstavek 10. člena Odloka).

Testiranje s HAG testi je bilo na začetku brezplačno, nato so sledile spremembe. Hitro testiranje je namreč postalo za večino prebivalstva plačljivo, ko se je dne 23. 8. 2021 začela uporabljati Uredba o izvajanju presejalnih programov za zgodnje odkrivanje okužb z virusom SARS-CoV-2 (v nadaljevanju: Uredba).[9] Takšen režim je preko različnih podzakonskih aktov veljal vse do 8. 11. 2021, ko je začel veljati Odlok o začasnih ukrepih za preprečevanje in obvladovanje okužb z nalezljivo boleznijo COVID-19 (v nadaljevanju: Odlok).[10] Hitri testi so znova postali brezplačni oziroma financirani iz državnega proračuna.[11]

Ukinitev brezplačnega testiranja je bila pospremljena z utemeljitvijo o stroškovnih razsežnostih brezplačnega testiranja oziroma o (pre)visoki porabi proračunskih sredstev.[12] S ponovno uvedbo brezplačnega testiranja je bilo izkazano, da je prenos stroška na državni proračun možen. Iz javno dostopnih podatkov je razvidno, da je stroka iz razloga lažje dostopnosti vseh testov predlagala plačilo testov iz proračuna.[13]

Redno testiranje predstavlja za finančno slabše situirane posameznike in družine mnogo večje breme kot za premožnejše posameznike in družine. Poleg tega ni zanemarljivo, da ima brezplačno in splošno dostopno testiranje številne prednosti. Pričakovati je, da se bodo necepljeni in nepreboleli posamezniki bolj dosledno odločali za testiranje, tudi v primeru, ko le-to ni pogoj za dostop do dobrin in storitev.

V času plačljivega testiranja so v zvezi z izpolnjevanjem pogoja PCT inšpekcijski organi zaznali veliko število kršitev, prav tako so policisti odkrili primere ponarejenih potrdil o izpolnjevanju pogoja PCT (šlo je za ponaredke potrdil o cepljenju, prebolevnosti in rezultatu hitrih testov, odkrili pa so jih tako na meji kot tudi v notranjosti države).[14] Prav tako je pričakovati, da se bodo za testiranje odločali tudi cepljeni posamezniki, ki prav tako lahko prenašajo okužbo. Testiranje na okužbo z novim koronavirusom s hitrimi testi omogoča v čim večji meri odkrivanje okužb pri vseh, ki nimajo značilnih znakov okužbe in bi zato nevede širili okužbo. Vsi, ki imajo pozitiven rezultat hitrega antigenskega testa, morajo namreč opraviti tudi PCR test, ki okužbo potrdi.[15] Zato je splošna dostopnost in brezplačnost testiranja za vse prebivalstvo ključnega pomena.

[9] Uredba o izvajanju presejalnih programov za zgodnje odkrivanje okužb z virusom SARS-CoV-2, Uradni list RS, št. 118/21. Glej tudi IUS-INFO, Testiranje s hitrimi antigenskimi testi zdaj plačljivo, 23. 8. 2021; dostopno na spletni strani: https://www.iusinfo.si/medijsko-sredisce/dnevne-novice/286583 <29. 11. 2021>.

[10] Odlok o začasnih ukrepih za preprečevanje in obvladovanje okužb z nalezljivo boleznijo COVID-19 (Odlok), Uradni list RS, št. 174/21. Trenutno je v veljavi besedilo Odloka, dopolnjeno z Odlokom o spremembah in dopolnitvah Odloka o začasnih ukrepih za preprečevanje in obvladovanje okužb z nalezljivo boleznijo COVID-19, Uradni list RS, št. 177/21 in Odlokom o spremembah in dopolnitvah Odloka o začasnih ukrepih za preprečevanje in obvladovanje okužb z nalezljivo boleznijo COVID-19, Uradni list RS, št. 185/21.

[11] Proračun Republike Slovenije zagotavlja financiranje hitrih testov pri vseh izvajalcih zdravstvene dejavnosti, ki zdravstveno dejavnost opravljajo v mreži javne zdravstvene službe. To pomeni, da so vsi hitri testi, ki jih prebivalci opravijo v javnih zdravstvenih zavodih in pri koncesionarjih, brezplačni (glej Republika Slovenija GOV.SI, Hitri antigenski testi so brezplačni v vseh javnih zdravstvenih zavodih in pri koncesionarjih, 10. 11. 2021; dostopno na spletni strani: https://www.gov.si/novice/2021-11-10-hitri-antigenski-testi-so-brezplacni-v-vseh-javnih-zdravstvenih-zavodih-in-pri-koncesionarjih/ <30. 11. 2011>).

[12] Da ob predvidoma sredine avgusta hitro testiranje ne bo več brezplačno, je julija napovedal predsednik vlade Janez Janša. *»Za testiranja smo do sedaj porabili 60 milijonov. Ali v času, ko imamo na voljo brezplačno cepljenje, lahko zahtevamo od tistih, ki so cepljeni, da plačujejo teste za tiste, ki se ne odločijo za cepljenje?«* je izjavil. Kot je dodal, je tudi trend v Evropi tak, da testiranje ni več brezplačno (glej DELO.si, *Od 23. avgusta hitri antigenski testi za večino ne bodo več brezplačni*, 19. 7. 2021; dostopno na spletni strani: https://www.delo.si/novice/slovenija/od-23-avgusta-hitri-antigenski-testi-za-vecino-ne-bodo-vec-brezplacni/ <30. 11. 2021>).

[13] MMC RTV Slovenija, *Poklukar: Pri preverjanju PCT-ja bo treba predložiti tudi osebni dokument, hitri testi brezplačni*, 5. 11. 2021; dostopno na spletni strani: https://www.rtvslo.si/zdravje/novi-koronavirus/poklukar-pri-preverjanju-pct-ja-bo-treba-predloziti-tudi-osebni-dokument-hitri-testi-brezplacni/599982 <30. 11. 2021>.

[14] SiolNET., *Največ kršitev pogoja PCT zaznali v gostinstvu in trgovinah*, 4. 11. 2021; dostopno na spltni strani: https://siol.net/novice/slovenija/spremljamo-novinarsko-konferenco-o-aktualnem-stanju-glede-epidemije-covid-19-vziv-565174 <30. 11. 2021>.

[15] Republika Slovenija GOV.SI, Testiranje in samotestiranje na okužbo; dostopno na spletni strani: https://www.gov.si/teme/koronavirus-sars-cov-2/testiranje-in-samotestiranje-na-okuzbo/ <30. 11. 2021>.